כיתה ה' | עברית ולשון | שיעור 1 מתוך 4 | 45 דק' | מתאים לממלכתי ולממלכתי-דתי

מהו שורש?

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יגדירו שורש כקבוצת אותיות (לרוב שלוש) שמשותפת למילים בעלות משמעות קרובה
- התלמידים יזהו את השורש המשותף לקבוצת מילים
- התלמידים יבינו שהשורש נושא את המשמעות הבסיסית

📖 הסבר למורה

רוב המילים בעברית בנויות משני חלקים: שורש ותבנית. השורש הוא בדרך כלל שלוש אותיות (לפעמים ארבע) שנושאות את המשמעות הבסיסית, והתבנית היא האותיות והתנועות שנוספות סביבו. למשל, במילים כָּתַב, מִכְתָּב, כְּתֹבֶת, כַּתָּב השורש הוא כ-ת-ב, וכולן קשורות לכתיבה. האותיות של השורש מופיעות באותו סדר בכל המילים. אותיות שנוספות לשורש, כמו מ' בתחילת 'מכתב' או ת' בסוף 'כתובת', הן חלק מהתבנית. כותבים שורש באותיות נפרדות עם מקפים: כ-ת-ב.

👩‍🏫 פעילות בכיתה

1. כותבים על הלוח: למד, תלמיד, מלמד, לימוד. שואלים: מה משותף לכל המילים, באותיות ובמשמעות?
2. מסמנים בצבע את אותיות השורש בכל מילה ובצבע אחר את אותיות התבנית.
3. משחק 'השורש הנעלם': קבוצות מקבלות 4 מילים ומגלות את השורש.
4. דיון: מדוע 'מלך' ו'הלך' אינן מאותה משפחה למרות אותיות דומות? (השורשים שונים: מ-ל-ך ו-ה-ל-ך)
5. עבודה אישית בדף.

💡 הערות למורה

טעות נפוצה: לחשוב שכל אות שחוזרת היא חלק מהשורש, או לחפש שורש לפי צליל ולא לפי משמעות. מדגישים שתי בדיקות: אותן אותיות באותו סדר, ומשמעות קרובה. למתקשים: לעבוד עם מילים מנוקדות ולסמן את האותיות. למתקדמים: למצוא מילים שאותיותיהן דומות אבל אינן מאותו שורש.

📝 בדף העבודה

מוצאים את השורש: 9 תרגילים, ומחוון מלא בעמוד השני.

מחוון: מוצאים את השורש

1. כ-ת-ב
2. ל-מ-ד
3. ש-מ-ר
4. ר-ק-ד
5. ל-ב-ש
6. ספל (השורש של שאר המילים הוא ס-פ-ר)
7. גדר (השורש של שאר המילים הוא ג-ד-ל)
8. האות מ' בתחילת המילה (וגם התנועות)
9. שורש הוא קבוצת אותיות, לרוב שלוש, שמופיעות באותו סדר במילים בעלות משמעות קרובה ונושאות את המשמעות הבסיסית שלהן.